

- Διακρίνουμε τέσσερα είδη/αναβαθμούς γνώσης:

- 1) Την **εϊκασία**, δηλ. τη γνώση που αναφέρεται όχι στα αντικείμενα, αλλά στις απεικονίσεις τους. Σ' αυτό το γνωστικό επίπεδο βρίσκονται αρχικά οι δεσμώτες του πλατωνικού Σπηλαίου, που βλέπουν μόνο τις σκιές.
- 2) Την **πίστιν**, δηλ. την εμπιστοσύνη στην άμεση αισθησική αντίληψη, τη γνώση που αναφέρεται στα υπαρκτά αντικείμενα της πραγματικότητας και τα αισθητά γεωμετρικά σχήματα. Σ' αυτή την κατάσταση θα βρεθούν οι δεσμώτες, αν αναγκαστούν να στραφούν και ν' αντικρίσουν τα ίδια ομοιώματα και τη φωτιά.
- 3) Την **διάνοιαν**, δηλ. τη δύναμη της λογικής ανάλυσης· πρόκειται για τη γνώση που αναφέρεται στις μαθηματικές και τις υπόλοιπες επιστημονικές έννοιες, τις ενέργειες του λογικού που στηρίζονται σε ορατές μορφές.
- 4) Την **νόησιν**, δηλ. τη γνώση που αναφέρεται στις ιδέες, τη θέαση στον κόσμο του απολύτου, που αποκτάται με τη φιλοσοφία και τη διαλεκτική. Σ' αυτό το στάδιο, η ψυχή υπερβαίνει τις λογικές προτάσεις και θεωρήσεις των επιμέρους επιστημών και φθάνει στη θέαση των απόλυτων αξιών που βρίσκονται πίσω από όλη την πραγματικότητα.
Τις δυο τελευταίες αυτές βαθμίδες κατακτούν οι δεσμώτες, όταν βγαίνουν έξω από το σπήλαιο, οδηγώντας τον εαυτό τους από τον κόσμο των αισθήσεων και της πλάνης στον κόσμο της νόησης και της πραγματικότητας.

- Τα παραπάνω τέσσερα είδη γνώσης μπορούν να υπαχθούν σε δύο:

- * Το ένα είναι η γνωστική λειτουργία που αναφέρεται στα **ορατά** και τα **αισθητά**. Το κατώτερο αυτό τμήμα, το οποίο ονομάζει γενικά ο Πλάτωνας «δόξα», υποδιαιρείται σε δύο μερικότερα τμήματα, την «εϊκασίαν» και την «πίστιν».
- * Το δεύτερο είναι η γνωστική λειτουργία που αναφέρεται στα **νοητά**, δηλαδή στις θεμελιώδεις αρχές των επιστημών και στις ιδέες.

- Έτσι, μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις **γνωστικές βαθμίδες**, παράλληλες με τους αναβαθμούς της γνώσης, που διακρίναμε παραπάνω:

* Αυτοί που είναι δεμένοι μέσα στη σπηλιά με την πλάτη προς την έξοδό της και βλέπουν μπροστά τους να προβάλλονται μόνο οι σκιές αντικειμένων που κινούνται πίσω τους συμβολίζουν όσους βρίσκονται στο στάδιο της «εϊκασίας».	Εϊκασία
* Όσοι ελευθερώνονται από τα δεσμά τους και κατορθώνουν να στρέψουν το βλέμμα και ν' αντικρίσουν τα ομοιώματα και την ίδια τη φωτιά αντιπροσωπεύουν εκείνους που φτάνουν στο στάδιο της «πίστεως», που μένουν προσκολλημένοι στον κόσμο της αισθητής πραγματικότητας.	Πίστις
* Όσοι δεσμώτες κατορθώνουν βγαίνοντας από τη σπηλιά ν' ανέβουν στον επάνω κόσμο και, θαμπωμένοι από το φως της ημέρας, αντικρίζουν όχι τα ίδια τα πράγματα της επίγειας πραγματικότητας και τα ουράνια σώματα, αλλά τα είδωλά τους όπως προβάλλονται φωτισμένα από τον ήλιο, τις σκιές τους, το καθρέφτισμά τους μέσα στα νερά, γίνονται οι άνθρωποι της	Διάνοια

επιστημονικής γνώσης, της «διανοίας».	
<p>* Κάποιοι από αυτούς καταφέρνουν ν' ατενίσουν στο φως του ήλιου τα ίδια τα πράγματα που βρίσκονται στη γη. Αυτοί είναι οι διαλεκτικοί φιλόσοφοι, που μόνοι αντικρίζουν τα πράγματα στην αληθινή τους ύπαρξη, στην ουσία τους, τις ιδέες τις ίδιες. Ελάχιστοι κατορθώνουν να κοιτάξουν κατάματα τον ίδιο τον ήλιο, την πηγή του φωτός, που συμβολίζει την ιδέα του αγαθού. Αυτοί είναι οι φιλόσοφοι που, αφού κατακτήσουν με το αντίκρισμα των ίδιων των πραγμάτων τη νόηση των ιδεών, έφθασαν στο «μέγιστον μάθημα», στη θέα του αγαθού. Αυτό είναι το έσχατον τέρμα: Ο ήλιος είναι το αγαθό που μόλις μπορεί να το αγγίξει η συνείδηση και για εξαιρετικά βραχύ χρονικό διάστημα. Η «θεωρία» αυτή πραγματοποιείται έπειτα από μακρά άσκηση στη διαλεκτική και προϋποθέτει αγνό και ενάρετο βίο.</p>	Νόηση